

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра міжнародних економічних відносин

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Петрушенко Ю.М.

(підпис)

_____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

на тему «ПОЛЬСЬКИЙ ШЛЯХ І ЧЛЕНСТВО В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ:

ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ»

Здобувачки групи

МЕ-01а

Анни ПАПЕТИ

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Анна ПАПЕТА

Керівник

доцент, к.е.н., Людмила ХОМУТЕНКО

Суми – 2024 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра міжнародних економічних відносин

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА
(спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»)
здобувачу 4 курсу, групи МЕ-0а

Папеті Анні Миколаївні

1. Тема роботи Польський шлях і членство в Європейському Союзі: досвід для України
затверджена наказом по університету від «08» травня 2024 року № 0485-VI
2. Термін подання здобувачем закінченої роботи «30» травня 2024 року.
3. Мета кваліфікаційної роботи обґрунтування теоретичних засад інтеграції Польщі до ЄС та розроблення практичних рекомендацій щодо використання польського досвіду для України.
4. Об'єкт дослідження польський досвід членства в Європейському Союзі.
5. Предмет дослідження обґрунтування ефективності інтеграції польщі до ЄС та надання практичних рекомендацій щодо використання цього досвіду для України.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах українських та іноземних науковців, офіційних статистичних джерел та інтернет-джерел.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної бакалаврської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

Розділ 1. Вступ Польщі до Європейського Союзу – 23.04.2024

У розділі 1: описати інтеграційний шлях Європейського Союзу та його інституцій; виявити переваги для країн-членів від вступу в ЄС; дослідити, який шлях пройшла Польща до вступу в ЄС.

Розділ 2. Аналіз польського досвіду членства в Європейському Союзі – 20.04.2024

У розділі 2: дослідити переваги Польщі від інтеграції в ЄС; проаналізувати макроекономічні показники Польщі; дослідити відносини України та Польщі.

Дата видачі завдання: «2» квітня 2024 року

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему

«ПОЛЬСЬКИЙ ШЛЯХ І ЧЛЕНСТВО В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ»

Здобувача Папети Анни Миколаївни

Основний зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи викладено на 29 сторінках, зокрема список використаних джерел із 40 найменувань, який розміщено на 5 сторінках. Робота містить 3 рисунка.

Польща є однією з найбільших країн у Східній Європі, тому вона відіграє ключову роль у європейській політиці та економіці. Здобуття членства в Європейському Союзі для Польщі стало важливим історичним кроком, який відкрив безліч нових можливостей, а також поставив перед нею ряд викликів. Польський досвід вступу до ЄС привертає значну увагу, особливо з урахуванням подібних амбіцій України. Україна, яка знаходиться в складній геополітичній ситуації, з одного боку має великий потенціал для розвитку, а з іншого - стикається з численними внутрішніми та зовнішніми викликами. Ця робота є актуальною та важливою, оскільки спрямована на вивчення конкретних прикладів та стратегій, які можуть бути корисними для України в контексті її європейської інтеграції. Розуміння цих аспектів допоможе країні зміцнити свою позицію на міжнародній арені та забезпечити сталий розвиток національної економіки та політики.

Мета: обґрунтування теоретичних засад інтеграції Польщі до ЄС та розроблення практичних рекомендацій щодо використання польського досвіду для України.

Мета роботи реалізується шляхом виконання наступних завдань:

- дослідити розвиток євроінтеграційних процесів;
- визначити основні переваги, які отримали країни від вступу до ЄС;

- дослідити витоки євроінтеграційного розвитку Польщі;
- дослідити розвиток Польщі у складі Європейського Союзу;
- дослідити вплив ЄС на Польщу;
- проаналізувати сучасний стан економічного розвитку Польщі;
- дослідити формування та розвиток польсько-українських відносин;
- дослідити економічні та політичні наслідки євроінтеграційного розвитку

Польщі в ЄС в контексті вступу України до ЄС.

У процесі дослідження залежно від цілей і завдань були використані відповідні методи дослідження економічних процесів, серед яких систематизація та узагальнення під час теоретичного обґрунтування ЄС та його головних інституцій, а також шляху Польщі до ЄС, порівняльний метод при порівнянні показників Польщі з іншими країнами. Було застосовано метод контент-аналізу наукової літератури за останні кілька років, що зачіпає досліджувану проблему. Також був проведений статистичний аналіз економічних показників, систематизація отриманих даних та опис результатів дослідження.

Отримані результати кваліфікаційної бакалаврської роботи:

1. Європейський Союз є найдосконалішим об'єднанням у світі, яке побудоване на європейському праві, а його інституції відіграють важливу роль в його функціонуванні.

2. Членство в ЄС приносить для країн-членів багато переваг такі, як політична стабільність, захист та мир, свобода для громадян жити, навчатися чи працювати будь-де в ЄС, покращення економіки, збільшення торгівлі через доступ до єдиного ринку, підвищення інвестицій в країну та багато інших.

3. Після вступу в ЄС Польща розвивається найдинамічніше з усіх постсоціалістичних країн, що свідчить про гарну динаміку розвитку країни та розумне використання отриманих можливостей від вступу в ЄС.

4. Відносини України з Польщею розвивалися добре і дві країни тісно співпрацювали, доки в 2023 році не почала знижуватися торгівля і сталася криза у відносинах через блокування кордону з боку Польщі.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної бакалаврської роботи викладені в статті “Інтеграційний розвиток Польщі у складі Європейського Союзу: досвід для України” у журналі “Migration & Law”.

Ключові слова: ЄС, ІНСТИТУЦІЇ ЄС, ПЕРЕВАГИ ВІД ВСТУПУ, ПОЛЬЩА, ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ, ПОЛЬСЬКИЙ ШЛЯХ, ЧЛЕНСТВО В ЄС.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2024 рік

Рік захисту роботи – 2024 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Вступ Польщі до Європейського Союзу.....	10
1.1. Розвиток Європейського Союзу та особливості діяльності його інституцій... 10	
1.2. Переваги для країн-членів Європейського Союзу	16
1.3. Інтеграційні процеси в Польщі на шляху до ЄС	21
2. Аналіз польського досвіду членства в Європейському Союзі	26
2.1. Вплив членства в ЄС на Польщу	26
2.2. Дослідження економічного розвитку Польщі	30
2.3. Відносини Польщі-України	33
Висновки.....	39
Список використаних джерел.....	41

ВСТУП

Польща є однією з найбільших країн у Східній Європі, тому вона відіграє ключову роль у європейській політиці та економіці. Здобуття членства в Європейському Союзі для Польщі стало важливим історичним кроком, який відкрив безліч нових можливостей, а також поставив перед нею ряд викликів.

Польський досвід вступу до ЄС привертає значну увагу, особливо з урахуванням подібних амбіцій України. Україна, яка знаходиться в складній геополітичній ситуації, з одного боку має великий потенціал для розвитку, а з іншого - стикається з численними внутрішніми та зовнішніми викликами.

Ця дипломна робота присвячена аналізу польського досвіду у контексті членства в ЄС та його можливого застосування для України. Проведений аналіз дозволить виявити ключові чинники успіху та труднощі, з якими зіткнулася Польща на шляху до і після вступу в Європейський Союз. На основі цього досвіду будуть сформульовані рекомендації для України щодо покращення її шансів на успішне членство в ЄС та максимізації користі від цього процесу.

Ця робота є актуальною та важливою, оскільки спрямована на вивчення конкретних прикладів та стратегій, які можуть бути корисними для України в контексті її європейської інтеграції. Розуміння цих аспектів допоможе країні зміцнити свою позицію на міжнародній арені та забезпечити сталий розвиток національної економіки та політики.

Істотний внесок у вивчення даної теми внесли вітчизняні дослідники такі як: Р. Демчишак, Т.П. Шуба, В.А. Луняка, А.О. Сашкова, С. Бочаров, Д.С. Бойчук, А.В. Гой, О.В. Бородій та інші.

В іноземних джерелах це питання щодо польського шляху до членства в Європейському Союзі та його можливого застосування для інших країн, зокрема для України також отримало досить широке висвітлення. Варто зазначити таких дослідників як: Ян Зельонка, Мілада Анна Вахудова, Андрій Моравчик, Жак

Рупнік, Тімоті Снайдер, Даріуш Розаті, Іренеуш Павло Каролевський, Мацей Вільга та інші.

Об'єктом дослідження є польський досвід членства в Європейському Союзі.

Предметом є обґрунтування ефективності інтеграції Польщі до ЄС та надання практичних рекомендацій щодо використання цього досвіду для України.

Мета: обґрунтування теоретичних засад інтеграції Польщі до ЄС та розроблення практичних рекомендацій щодо використання польського досвіду для України.

Мета роботи реалізується шляхом виконання наступних завдань:

- дослідити розвиток євроінтеграційних процесів;
- визначити основні переваги, які отримали країни від вступу до ЄС;
- дослідити витоки євроінтеграційного розвитку Польщі;
- дослідити розвиток Польщі у складі Європейського Союзу;
- дослідити вплив ЄС на Польщу;
- проаналізувати сучасний стан економічного розвитку Польщі;
- дослідити формування та розвиток польсько-українських відносин;
- дослідити економічні та політичні наслідки євроінтеграційного розвитку

Польщі в ЄС в контексті вступу України до ЄС.

У процесі дослідження залежно від цілей і завдань були використані відповідні методи дослідження економічних процесів, серед яких систематизація та узагальнення під час теоретичного обґрунтування ЄС та його головних інституцій, а також шляху Польщі до ЄС, порівняльний метод при порівнянні показників Польщі з іншими країнами. Було застосовано метод контент-аналізу наукової літератури за останні кілька років, що зачіпає досліджувану проблему. Також був проведений статистичний аналіз економічних показників, систематизація отриманих даних та опис результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є таких як юридичний науковий журнал та висвітлена там праця Бойчук Д.С та Гой А.В, роменська центральна міська бібліотека для дорослих імені Бориса Антоненка-Давидовича, сайт Європейської

комісії, статистичні дані з сайту Світового Банку, інша література з обраної теми дослідження, інтернет-джерела.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної бакалаврської роботи викладені в статті “Інтеграційний розвиток Польщі у складі Європейського Союзу: досвід для України ” у журналі “Migration & Law”.

1 ВСТУП ПОЛЬЩІ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1.1. Розвиток Європейського Союзу та особливості діяльності його інституцій

Європейський Союз — це економічний і політичний союз, який об'єднує 27 незалежних держав-членів, що розташовані в Європі. Його історія починається з утворення Європейської спільноти з вугілля і сталі (ЄСВС) та Європейської економічної спільноти (ЄЕС) у 1957 році, які спочатку включали шість країн. Згодом ЄС розширив свої кордони, приймаючи нові держави-члени та збільшуючи свої політичні повноваження. Нинішній формат ЄС базується на Маастрихтському договорі, підписаному 7 лютого 1992 року і чинному з 1 листопада 1993 року. Останні зміни до конституційних принципів ЄС були внесені Лісабонським договором, що набрав чинності у 2009 році. Юридично в ЄС не виділено столиці, але де-факто таким є місто Брюссель, де базується більшість інституцій Європейського союзу [1].

Створення Європейського Союзу розпочалося з підписання паризького договору 18 квітня 1951 року і першими країнами, які його підписали стали Італія, Люксембург, Німеччина, Франція та Бельгія [2].

Пізніше почалося поступове розширення Європейського Союзу приєднанням наступних країн:

- Данія, Ірландія і Великобританія приєдналися в 1973 році;
- Греція в 1981 році;
- Португалія і Іспанія в 1986 році;
- Швеція, Австрія і Фінляндія в 1995 році;
- 1 травня 2004 року повноправними членами Європейського Союзу стали Польща, Кіпр, Чехія, Литва, Естонія, Латвія, Угорщина, Словаччина, Мальта, Словенія;
- 1 січня 2007 року до Європейського Союзу увійшли Румунія і Болгарія;
- 1 липня 2013 року повноправним членом ЄС стала Хорватія.

— До 2020 року Європейський Союз складався з 28 країн, але 31 січня 2020 року Велика Британія вийшла з ЄС і країн-членів стало 27. [1,2].

У ЄС діє єдиний ринок через стандартизовану систему законів, які діють у всіх державах-членках. У Шенгенській Зоні (до складу якої входять 22 держави-членкині й 4 країни, що не є членками ЄС) паспортний контроль скасовано. Політика ЄС спрямована на забезпечення вільного руху людей, капіталу товарів і послуг, законодавчих актів про спільні питання справедливості й підтримки спільної торгової політики, сільського господарства, рибальства й регіонального розвитку.

Сьогодні Європейський Союз займає площу 4 233 255 км², посідаючи 7-ме місце у світі, і має населення близько 445 мільйонів людей, посідаючи 3-тє місце за чисельністю. ЄС використовує єдину валюту – євро. Загальний номінальний ВВП ЄС перевищує 17 трлн доларів США (2-ге місце у світі), а за паритетом купівельної спроможності – понад 21 трлн доларів США (також 2-ге місце). Якщо розглядати ЄС як країну, то за доходом на душу населення він був би в тридцятці (при окремому розгляді країн-членів) або в двадцятці (без окремого розгляду) найзаможніших країн світу серед 186 або 158 країн відповідно. Хоча ЄС не має власних збройних сил, він сприяє військовій співпраці між своїми членами, більшість з яких входять до НАТО. Завдяки своєму значному політичному та економічному впливу, Європейський Союз вважається однією з потенційних наддержав.

Для вступу до ЄС, країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям, що були прийняті в червні 1993 року на засіданні Європейської Ради в Копенгагені та підтвержені в грудні 1995 року в Мадриді. Ці критерії передбачають дотримання демократичних принципів, верховенства права, прав людини та свободи. Крім того, країна повинна мати конкурентоздатну ринкову економіку і приймати загальні правила та стандарти ЄС, включаючи цілі політичного, економічного та валютного союзу. Оцінку виконання цих критеріїв проводить Європейська Рада.

Першою країною, яка вийшла з ЄС, стало Сполучене Королівство, хоча ще в 1985 році Гренландія, яка є автономною провінцією Данії, покинула союз. Лісабонська угода тепер містить положення про порядок виходу країни-члена з ЄС.

На даний момент вісім країн є офіційними кандидатами на вступ до ЄС: Албанія, Боснія і Герцеговина, Україна, Молдова, Сербія, Північна Македонія, Чорногорія та Туреччина. Грузія офіційно визнана потенційним кандидатом. Косово також вважається потенційним кандидатом, хоча не всі країни-члени ЄС визнають її незалежність від Сербії.

Чотири країни, що не є членами Європейського Союзу, але входять до Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ), тісно інтегровані з ЄС: Норвегія, Ісландія та Ліхтенштейн через Європейську економічну зону, а Швейцарія має схожі зв'язки через двосторонні угоди. Європейські мікродержави (Андорра, Монако, Сан-Марино та Ватикан) також мають певні форми співробітництва з ЄС, включаючи використання євро [1].

Розглянемо характерні риси організаційної структури ЄС:

1. Об'єднання інститутів двох типів – наднаціональних та міждержавних. ЄС має органи двох типів. Перший тип складається з офіційних представників країн-членів, які діють в інтересах своїх країн. Другий тип також формується представниками держав, але ці особи діють як незалежні суб'єкти, без вказівок від своїх урядів. Такий підхід забезпечує баланс між національними інтересами та загальними інтересами ЄС.

2. Гнучкий розподіл повноважень: компетенції розподілені між національними урядами та органами ЄС. Є сфери, де здійснюється спільна політика ЄС (наприклад, аграрна та торговельна політики). Існують змішані сфери, де деякі питання регулюються органами ЄС, а інші – національними урядами (наприклад, регіональна та соціальна політики). Також є сфери, де ЄС лише координує дії держав-членів і розробляє рекомендації (наприклад, макроекономічна політика та охорона навколишнього середовища).

3. Різноманітність рішень: в ЄС приймається велика кількість різних рішень – від обов'язкових для виконання регламентів та директив до рекомендаційних висновків.

4. Примат права ЄС: право ЄС має пріоритет над національними законодавствами країн-членів у межах, визначених установчими договорами [3].

Ефективність діяльності ЄС координується через його інституції, які представляють і захищають спільні інтереси всіх країн-членів. В ЄС діють три головні інституції, відповідальні за виконавчу та законодавчу владу. Рада ЄС представляє уряди держав-членів, Європейський парламент – громадян, а Європейська комісія – інтереси всієї Європи. Рада і Парламент подають запит до Єврокомісії на створення законопроекту. Єврокомісія ознайомлюється і складає проект, який потім розглядається Парламентом і Радою.

Наразі, на основі всіх домовленостей, які об'єднують країни-члени ЄС, створено сім основних керівних органів: Європейська рада, Європейський парламент, Європейська комісія, Рада Європейського Союзу, Європейський суд аудиторів, Суд Європейського Союзу та Європейський центральний банк.

Тепер розглянемо кожен з них детальніше.

1. Європарламент та Рада Європейського Союзу спільно формують законодавчу владу ЄС. Європарламент, який складається з 736 депутатів, обирається кожні 5 років шляхом загального голосування і представляє інтереси близько 500 мільйонів мешканців. Він є єдиним органом ЄС, обраним безпосередньо громадянами. Хоча Європарламент має менше повноважень порівняно з Європейською Радою, його вплив постійно зростає, що робить його одним із найпотужніших законодавчих органів у світі. Разом з Радою ЄС, Європарламент контролює бюджет, затверджує його остаточний варіант та здійснює демократичний нагляд за інституціями, включаючи Європейську комісію. Пленарні засідання проходять у Брюсселі та Страсбурзі. Італійський політик Антоніо Таяні був обраний президентом Парламенту у 2017 році.

2. Європейська рада – це найвищий політичний орган Європейського Союзу. Вона представляє собою регулярні зібрання глав держав ЄС. Раду

скликають чотири рази на рік з метою визначення порядку денного Союзу та стимулювання подальшої інтеграції. Президент Ради, який обирається на два з половиною роки з можливістю одноразового переобрання, відповідає за розвиток цього органу. Європейська рада задає політичні напрямки розвитку ЄС та встановлює його загальні пріоритети та цілі. Діяльність Ради не належить до виконавчої влади. Штаб-квартира Ради розташована в Брюсселі. З 2019 року Президентом Європейської Ради є бельгійський політик Шарль Мішель.

3. Рада Європейського Союзу, відома також як "Рада міністрів ЄС", є органом, де зустрічаються міністри різних галузей країн-членів ЄС. Разом з Європейським парламентом Рада є законодавчим органом ЄС. Залежно від сфери діяльності існують різні ради, такі як Рада міністрів фінансів, Рада міністрів закордонних справ, Рада міністрів транспорту, Рада міністрів сільського господарства тощо. Вони ухвалюють рішення щодо різних аспектів життя європейських країн, наприклад, будівництво нових залізниць або введення нових водійських прав. Рада ЄС приймає постанови, закони та директиви, враховуючи рішення та рекомендації Європейської Ради і пропозиції Європейської комісії. Рада також здійснює контроль над бюджетом, координує економічну та соціальну політику і встановлює принципи зовнішньої та безпекової політики. Штаб-квартира Ради знаходиться в Брюсселі.

4. Європейська комісія є виконавчим органом ЄС з обмеженими повноваженнями, але з виключним правом законодавчої ініціативи, яка після прийняття отримують статус постанов та директив. Вона неофіційно відома як "Охоронець Договорів" завдяки своєму обов'язку наглядати за виконанням рішень і договорів ЄС. Комісія управляє фондами Співтовариства, реалізує політику, розпоряджається бюджетом, забезпечує дотримання європейського права та координує міжнародні угоди. Штаб-квартира Комісії розташована в Брюсселі. Комісію очолює Президент, обраний на п'ять років, якого висуває Європейська Рада та затверджує Європейський Парламент. Наразі цю посаду обіймає Урсула фон дер Ляєн.

5. Суд Справедливості Європейського Союзу є найвищим судовим органом ЄС, заснованим у 1957 році. Його штаб-квартира знаходиться у Люксембурзі. Суд слідкує за дотриманням договорів та правових актів ЄС в усіх державах-членах, а також перевіряє відповідність національних рішень і постанов праву ЄС. Суд складається з Суду Загальної Юрисдикції ЄС – 47 Суддів (у 2019 – 56) та Європейського Суду Справедливості, у складі якого є по одному судді від кожної держави-члена та 11 адвокатів.

6. Центральний банк Євросоюзу та зони євро, який був заснований 1 червня 1998 року, підтримує цінову стабільність та контролює монетарну політику. Він є частиною Європейської системи центральних банків, яка охоплює всі національні банки ЄС. Центральний банк є повністю незалежним від інших органів ЄС. Штаб-квартира банку знаходиться у Франкфурті-на-Майні, Німеччина.

7. Європейський суд аудиторів – це інституція Європейського Союзу, що перевіряє законність та правильність прибутків і видатків Європейського Союзу згідно з бюджетом, а також оцінює управління фінансами. Основним завданням Європейського суду аудиторів (Рахункової палати ЄС) є забезпечення правильного використання коштів платників податків. Парламент використовує звіти суду при ухваленні бюджетного плану, який надає Європейська комісія. Суд також надає оцінки фінансовому законодавству та пропозиції щодо боротьби з шахрайством. Штаб-квартира розташована у Люксембурзі. Рахункова палата була заснована у 1975 році. Суд аудиторів є незалежним органом, який допомагає Європарламенту та Раді ЄС контролювати бюджет. Європейська рахункова палата складається з одного представника від кожної країни-члена ЄС, призначеного Радою ЄС строком на шість років. Під час планування бюджету на наступний рік Рахункова Палата співпрацює з двома дорадчими органами: Комітетом регіонів і Європейським економічним і соціальним комітетом. Перший відповідає за регіональні та місцеві органи влади, тоді як другий виражає позиції громадянського суспільства. Комітет Регіонів надає Комісії та Раді свої висновки щодо ухвалення правових актів, коли консультації з ним є необхідною

передумовою законності ухваленого правового акту, але не мають обов'язкової юридичної сили [4,5,6,7,8].

Європейський Союз має досить значний вплив у світі. Він сприяв миру в Європі, зокрема, заспокоюючи прикордонні суперечки, і поширюючи демократію, особливо шляхом заохочення до демократичних реформ у країнах-членках Східної Європи після розпаду СРСР. Учений Томас Рісс писав у 2009 році, "у літературі щодо Східної Європи існує консенсус щодо того, що перспектива членства в ЄС мала величезний якірний ефект для нових демократій". Однак Р. Даніель Келемен стверджує, що ЄС виявився корисним для лідерів, які контролюють демократичне відступлення, оскільки ЄС неохоче втручається у внутрішню політику, дає авторитарним урядам кошти, які вони можуть використовувати для зміцнення своїх режимів, а також через свободу пересування в межах ЄС дозволяє різним громадянам залишати країни, що відступають. У той же час, союз забезпечує зовнішнє обмеження, яке не дозволяє м'яким авторитарним режимам переростати у жорстку диктатуру [1].

Отже, Європейський Союз є найдосконалішим об'єднанням у світі, яке побудоване на європейському праві, а його інституції допомагають йому ефективно функціонувати. ЄС є важливим фактором у європейській політиці та економіці, і його роль продовжує змінюватися та розвиватися відповідно до сучасних викликів та потреб.

1.2. Переваги для країн-членів Європейського Союзу

ЄС відомий своїми різноманітними перевагами, які охоплюють економічні, політичні та соціокультурні аспекти. ЄС забезпечує всім країнам-членам мир, політичну безпеку та захист. Європейські громадяни мають право жити і працювати у будь-якій іншій європейській країні. Для тих країн, де є валюта євро, це полегшує торгівлю, і люди не втрачають гроші, переходячи з однієї валюти

(наприклад, фунтів) на іншу. Доступна допомога, особливо для бідніших регіонів Європи, таких як північний схід Англії чи північ Франції. ЄС також допомагає у розвитку фермерства [9].

Загальні переваги від вступу в ЄС включають в себе: стабільність, демократію; участь в Європейській колективній безпеці; реформування недієздатного національного судочинства; антикорупційну політику; стимулювання зростання ВВП, збільшення робочих місць, підвищення рівня зарплат та пенсій; зростання внутрішнього ринку та внутрішнього попиту; зниження цін на товари та підвищення якості цих товарів; розширення можливостей для освіти; вільний рух робочої сили, товарів, послуг та капіталу; підвищення соціального захисту; доступ до ринку в 450 мільйонів споживачів; ефективний захист прав людини в інституціях ЄС. Також членство країн в ЄС приносить їм такі макроекономічні переваги як зростання надходжень прямих іноземних інвестицій через підвищення довіри бізнесу; доступ до ринків третіх країн; зниження ризиків, більш мобільна робоча сила; енергетична безпека; підвищення ефективності транспортної логістики; державна допомога ЄС, доступ до фінансових установ та фондів у межах ЄС та зростання експортних продажів, зростання промислового виробництва, диверсифікація; зростання доступу до технологій, підвищення рівня іновативності у зв'язку з посилення рівня конкуренції. Також для країн-членів ЄС діє зменшення нетарифних торговельних бар'єрів, взаємна сертифікація товарів та єдиний стандартний процес сертифікації [10].

Також розглянемо переваги від членства в ЄС на прикладі таких країн-членів як Франція, Ірландія та Чехія.

1. Найперша перевага для Франції це мир. Європейське об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС), створене у 1950 році, стало результатом глибокого прагнення до миру з боку кількох політиків з Франції, Німеччини, Італії та країн Бенілюксу. Об'єднання вугільних і сталеливарних ресурсів на той час вважалося найкращим способом запобігти новому конфлікту між Францією та Німеччиною після двох пожеж у першій половині ХХ століття, які виснажили і фактично знищили весь

континент. Європа змогла оговтатися від цієї жахливої ситуації лише завдяки економічній підтримці Плану Маршалла 1947 року та зобов'язанням докласти всіх можливих зусиль, щоб уникнути подальшої конфронтації. Тому необхідно знову і знову наполягати, особливо молодому поколінню, для якого природно жити в країні, що живе в мирі зі своїми сусідами, на тому, що цей мир не слід сприймати як щось само собою зрозуміле. Це радше результат пророчого і водночас дуже прагматичного бачення «батьків-засновників»: Альчіде де Гаспері, Анрі Спаака, Конрада Аденауера та двох французьких політиків - Роберта Шумана і Жана Моне. Ще однією перевагою є скасування прикордонних перевірок між країнами-членами ЄС у межах Шенгенської зони. Ті, хто народився після підписання Шенгенської угоди в 1985 році, спочатку між п'ятьма країнами, включаючи Францію, - не пам'ятає довжелезних черг, які доводилося вистоювати на початку 1980-х років, щоб дістатися, наприклад, з Перпіньяну до Барселони. Сьогодні, якби не встановлені покажчики з правого боку дороги, людина, яка їде з Лілля до Брюсселя по автобану, навіть не помітила б, що виїхала з Франції і вїхала до Бельгії. Тому свобода пересування в масштабах континенту є досить гарною перевагою для Франції. Наступна перевага Європи для Франції є спільна валюта. Свобода пересування є ще більшою між країнами, які є членами Єврозони, якою Франція є з моменту її заснування у 1999 році. Візьмемо за приклад подорожі з Парижа до Кельна: навіть якщо управління Європейським валютним союзом сьогодні не є ідеальним, ви позбавлені незручностей, пов'язаних з необхідністю мати при собі три різні валюти для покриття різних витрат, що виникають під час подорожі, не кажучи вже про витрати, пов'язані з обміном грошей. Швидкість і легкість подорожей Європою була б ускладнена без свободи пересування і, там, де вона існує, спільної валюти. Четверта полягає в тому, щоб допомогти Франції визнати, що вона більше не є Великою Нацією, якою вона колись була. У глобалізованому світі будь-яка окрема європейська держава неминуче буде пригнічена іншими країнами, як демографічно, так і економічно. Без Європи Франція, ймовірно, боролася б за те, щоб її помітили на світовій арені. Можна погоджуватися або не погоджуватися з аргументами Алана Мілварда, але його

книга 1994 року, в якій він виклав свою думку про те, що заснування ЄСЗД ознаменувало собою «Європейський порятунок національної держави», є досить цікавою. Франція все більше усвідомлює свою реальну силу і вплив у сучасному світі, і це ще одна перевага її членства в ЄС [11].

2. Членство Ірландії в Європейському Союзі значно полегшило її трансформацію із застарілої економіки, залежної від сільського господарства, до економіки, яка значною мірою керується високотехнологічною промисловістю та світовим експортом. Починаючи з 1973 року сектор послуг зазнав надзвичайного зростання, зрісши з 45% частки робочої сили до 77% у 2022 році, підкреслюючи роль технологій, фінансів та інших галузей, орієнтованих на послуги, на сучасному ринку праці Ірландії. Середовище єдиного ринку ЄС, прийняття євровалюти та підтримка координації економічної та фінансової політики ЄС гарантують, що економіка Ірландії залишається стабільною та конкурентоспроможною. У 2022 році ВВП і ВНД на душу населення в Ірландії становили майже 66 000 євро. Це майже в чотири рази перевищує рівень трохи більше 17 000 євро в реальному вираженні, зафіксований, коли Ірландія вперше стала державою-членом у 1973 році. Баланс торгівлі товарами (експорт мінус імпорту) змінився з дефіциту в 340 мільйонів євро в 1973 році до профіциту в 67,6 мільярда євро в 2022 році. Членство в ЄС стало важливим фактором у підвищенні якості, стандартів і міжнародних перспектив ірландської освіти. Фінансування ЄС створило широкі можливості для навчання за кордоном через програму ЄС з навчання та роботи за кордоном Еразмус +. У 2022 році 41 726 учасників (співробітників і студентів) відвідали Ірландію для участі в проєктах Еразмус+, а 9 544 учасників виїхали за кордон з Ірландії для участі в закордонних проєктах Еразмус+. Сільське господарство завжди було невід'ємною частиною життя ірландців, а членство в ЄС сприяє тому, що сільське господарство залишається життєво важливим джерелом експорту, забезпечує робочі місця в сільській місцевості та сприяє продовольчій безпеці. До вступу в Європейський Союз Ірландія майже повністю залежала від сільського господарства, але зараз країна має більш диверсифіковану, відкриту економіку. У 1973 році, коли Ірландія

приєдналася до ЄС, на сільське господарство припадало 24% ірландської робочої сили, тоді як у 2022 році – лише 4%. Членство в Європейському Союзі означає, що Ірландія може діяти в унісон з іншими державами-членами ЄС у боротьбі зі зміною клімату. Європейський зелений курс – це довгострокова стратегія ЄС, спрямована на збереження життя і природного середовища Європи. Громадяни Ірландії можуть подорожувати до будь-якої країни-члена ЄС без віз. Вони також мають право жити, працювати або навчатися в будь-якій країні ЄС. Не потрібно турбуватися про обмінний курс і міняти гроші, відвідуючи країни, що використовують євро. Подорожі по всьому світу стали доступнішими і набагато безпечнішими завдяки дерегуляції авіаційної галузі в країнах-членах ЄС і законодавству про єдине європейське небо, яке обмежило неконкурентні практики і підвищило стандарти безпеки. Членство в ЄС допомогло Ірландії перетворитися на одну з провідних інноваційних країн Європи. Це допомогло залучити мільярди євро прямих іноземних інвестицій (ПІІ) від компаній з високотехнологічних секторів, таких як інформаційно-комунікаційні технології, фармацевтика, цифрові медіа та соціальні медіа [12].

3. Членство Чеської Республіки в ЄС - це найкраще, що сталося з країною за останнє десятиліття. До вступу в ЄС близькість країни до об'єднаної Європи допомогла просунути важливі реформи, пов'язані з бізнесом, правосуддям і державним управлінням. Ставши членом ЄС, Чехія стала частиною спільноти, яка поділяє цінності свободи та верховенства права, а також віру в те, що роль уряду полягає у підвищенні загального добробуту громадян. ЄС гарантує державам-членам підвищену безпеку і допомагає підтримувати добрі відносини з країнами-сусідами. ЄС відкрив великий торговельний ринок для чеського бізнесу, і економіка країни швидко зростає. Хоча фонди ЄС мають свої проблеми, вони також допомогли Чехії відремонтувати школи та міські площі, відродити села, очистити річки, підтримати місцевий бізнес, створити нові робочі місця та покращити транспортне сполучення. Сьогодні, маючи на руках лише посвідчення особи, громадяни Чехії можуть вільно подорожувати континентом без прикордонного контролю, жити і працювати в інших країнах-членах ЄС. Загалом,

і Чехія, і її громадяни стали справжньою частиною західної демократичної Європи [13].

Отже, членство в ЄС приносить для країн-членів багато переваг. Це такі переваги, як політична стабільність та мир, свобода для громадян жити, навчатися чи працювати будь-де в ЄС, покращення економіки, збільшення торгівлі через доступ до єдиного ринку, збільшення фінансування та інвестицій, вищі соціальні, екологічні та споживчі стандарти та багато інших.

1.3. Інтеграційні процеси в Польщі на шляху до ЄС

Дипломатичні відносини між Польщею та Європейським Союзом розпочалися після розпаду соціалістичної системи наприкінці 1990-х років і першим кроком стало підписання угоди про торговельно-економічне співробітництво між Польщею і ЄС у вересні 1988 року [14].

Особливу роль на шляху Польщі до ЄС відіграв план Бальцеровича, який отримав назву «шокова терапія» — план швидкого переходу Польщі від комуністичної економіки, заснованої на державній власності та централізованому плануванні, до капіталістичної ринкової економіки. Названий на честь автора, польського міністра і економіста Лешека Бальцеровича, був прийнятий в 1989 році [15].

Під час втілення плану економіка країни знаходилася в кризовому стані: ціни на продукти зросли більш ніж на 40%, інфляція за рік зросла на гігантські 640%, польська валюта втратила свою вартість, а полиці магазинів спорожніли. Було представлено нову економічну програму, розроблену командою експертів. Щоб досягти позитивних результатів у кожній сфері, розпочалася масштабна приватизація. Всього за два роки 45% всієї промисловості опинилося в руках корпоративного сектора. Продаж підприємств здійснювався тільки за готівку, а також було дозволено робити державні підприємства банкрутами. Держава

припиняла фінансування збиткових "народних" фабрик та заводів. Команда Бальцеровича відпустила майже всі ціни на продовольство, залишивши під контролем держави лише громадський транспорт та житлово-комунальні тарифи. Вартість енергоресурсів для населення зросла вчетверо. Для створення конкурентного середовища ліквідували великі державні монополії у сфері сільського господарства, транспортних перевезень, вугільної та металургійної промисловості. Уряд спростив процедуру відкриття та ведення бізнесу в Польщі, відкривши підприємцям доступ до кредитних ресурсів. З'явився цілий ряд державних і регіональних фондів, які надавали приватному сектору вигідні позики. Для боротьби з інфляцією було прийнято закон про банківську діяльність, який заборонив центральному банку фінансувати дефіцит державного бюджету та випуск нової валюти. Крім того було впроваджене оподаткування надмірного підвищення зарплати в державних компаніях для стримування гіперінфляції. Був впроваджений закон про кредити, який скасував пільгове кредитування державних компаній і прив'язав проценти до інфляції. Все це призвело до того, що у 1992 році зростання ВВП Польщі склало 2,6%, а через три роки досягло 7%. Проте першими наслідками "шокової терапії" стали зростання цін на продукти, скорочення бюджетних дотацій та обмеження доходів громадян. Ці радикальні зміни стали шоком для польського населення [16]. І незважаючи на те, що населення Польщі було пригнічене станом економічної ситуації в країні, це призвело до значного успіху Польщі. План Бальцеровича є показовим прикладом як досягти успіху для країн постсоціалістичного простору. Цей приклад був би дуже доречним і для України на початку 2000-х років, але наразі він не є актуальним.

Ще до початку переговорів про вступ до ЄС у червні 1993 року на засіданні Європейської Ради в Копенгагені, держави-члени офіційно підтвердили, що країни Центральної та Східної Європи, які є асоційованими членами ЄЕС, можуть приєднатися до ЄС після виконання певних економічних та політичних критеріїв. 8 квітня 1994 року Польща офіційно подала заявку на членство в ЄС. На саміті Європейської Ради в Ессені 9-10 грудня 1994 року було прийнято стратегію

підготовки до вступу, визначивши важливі для інтеграції сфери та форми співпраці. Це підтвердило готовність ЄС до розширення. Стратегія підготовки була формально затверджена в Білій книзі, прийнятій на саміті Європейської Ради в Каннах у червні 1995 року. Біла книга та щорічні підготовчі програми, затверджені польським урядом, встановили рамки взаємовідносин між Польщею та ЄС.

3 жовтня 1996 року, згідно з постановою Ради Міністрів від 26 січня 1991 року, набуло чинності Управління з питань європейської інтеграції, створене для координації зусиль усіх міністерств та установ, залучених до інтеграції Польщі з ЄС. Основна роль цього управління полягала у забезпеченні виконання завдань, пов'язаних з інтеграцією Польщі до ЄС, координації адаптації до європейських стандартів і управління зовнішньою допомогою від ЄС. Це може бути використано і в Україні, таке Управління допоможе нам швидше інтегруватися в ЄС.

Для вступу Польщі до ЄС було прийнято національну стратегію інтеграції (НСІ), схвалену парламентом у травні 1997 року. НСІ визначила конкретні завдання для Польщі на шляху до членства в ЄС та порядок їх виконання. Основна роль НСІ полягала у прискоренні та спрямуванні роботи урядових інституцій, а також у сприянні підвищенню обізнаності суспільства щодо можливих наслідків членства Польщі в ЄС. Операції з адаптації здійснювалися відповідно до Національної програми підготовки до членства в ЄС (НПДЧ), розробленої урядом і прийнятої 23 червня 1998 року. НПДЧ щорічно змінювалася до 2001 року відповідно до переговорних стратегій польського уряду. Вона визначала шляхи досягнення пріоритетів, викладених у документі «Партнерство для членства», та була пов'язана з фінансуванням ЄС через програми Phare, SAPARD та ISPA. Ці програми допомагали країнам-кандидатам підготуватися до вступу до ЄС [17].

Інструмент допомоги країнам-кандидатам на вступ до ЄС, або просто ІРА, є фінансовим механізмом Європейського Союзу. Починаючи з 2007 року, він замінив такі попередні програми, як PHARE, ISPA, SAPARD та CARDS. На

відміну від попередніх програм допомоги, ІРА пропонує кошти як країнам-кандидатам на вступ до ЄС (Албанія, Молдова, Чорногорія, Північна Македонія, Сербія, Туреччина, Україна), так і потенційним кандидатам (Боснія і Косово) [18].

Польща провела значну кількість реформ під час підготовки до вступу в ЄС, які допомогли країні відповідати стандартам Союзу. Політичні реформи були спрямовані на максимальне впровадження принципів демократичності, прозорості, верховенства права та створення ефективної системи управління. У жовтні 1994 року Конституцію Польщі було переглянуто, внесено поправки, які унеможливили перехід до парламентської демократії. Нову редакцію Конституції було ухвалено на референдумі 1997 року. Сейм прийняв поправки, що регулювали фінансову діяльність політичних партій з метою зменшення корупції. Мирна передача влади після парламентських і президентських виборів підтвердила успішність реформ у виборчій системі.

Також була приведена у відповідність правова система щодо захисту прав людини. Ця обов'язкова вимога встановлюється Договором про Європейський Союз та зазначає, що «Основні права, як вони гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод і як вони впливають зі спільних для держав-членів конституційних традицій, входять до змісту права Союзу як загальні принципи». Таким чином, сьогодні діє злагоджений механізм щодо захисту прав людини, та у кожного є можливість звернення до Європейського Суду.

Економічні успіхи в Польщі розпочались спостерігати з 1995 року, коли вона досягла рівня виробництва докризового періоду, і всі макроекономічні показники теж зростали. У листопаді 1996 року Польща стала членом Організації економічного розвитку та співробітництва (OECD). Ці та інші зміни продемонстрували важливі кроки на шляху досягнення основних вимог ЄС [19].

Відповідно до рекомендацій, викладених у висновках Європейської Комісії від 16 липня 1997 року, Європейська Рада на своєму засіданні в Люксембурзі 12-13 грудня 1997 року вирішила розпочати переговори про вступ до ЄС з п'ятьма країнами Центральної та Східної Європи (Чехією, Польщею, Угорщиною,

Естонією та Словенією) та Кіпром. Для всіх країн-кандидатів з Центральної та Східної Європи Європейська Рада запровадила посилену стратегію підготовки до вступу, яка включала Партнерство для членства, імплементацію Європейських угод, та нову версію програми PHARE.

Основна роль переговорів полягала у виробленні спільної позиції між Головою PZN та Комісаром ЄС з питань розширення, та поданні її на затвердження Європейській Комісії. Комісія готувала проект переглянутої спільної позиції усього ЄС, який мав бути затверджений 15 країнами-членами Європейської Ради. Метою переговорів було підготувати договір про вступ, який був прийнятий на заключному засіданні Міжурядової конференції з питань вступу.

У жовтні 1990 року було прийнято рішення з'єднати столиці країн, пов'язаних із Секретаріатом Ради ЄС, за допомогою спеціальної комунікаційної мережі. До 2000 року Польща завершила переговори у 25 з 30 сфер і узгодила перехідні періоди для 9 з них. Переговори щодо решти 5 сфер тривали між 2001 та 2002 роками. Переговори Польщі з ЄС завершилися на саміті ЄС у Копенгагені 13 грудня 2002 року [17].

Європарламент переважною більшістю голосів підтримав вступ Польщі до ЄС з 1 травня 2004 року. Декларація про приєднання Польщі до ЄС була ратифікована всіма країнами-членами в червні 2003 року, і з 1 травня 2004 року Польща стала офіційним членом ЄС разом із ще дев'ятьма країнами, які приєдналися одночасно з Польщею. Вже в червні 2004 року поляки обрали до Європарламенту 54 депутати, що означало новий етап у розвитку Польщі в умовах об'єднаної Європи. «Унія є своєрідним квитком до доброго майбутнього, – заявив у 2003 році Олександр Кваснівський, – і Польща цей квиток отримала» [20]. Отже, Польща пройшла складний та тривалий шлях до ЄС, але долаючи усі труднощі могла вступити до ЄС. Україні слід врахувати досвід Польщі при розвитку свого власного шляху до Європейського Союзу, зосереджуючись на реформах, гармонізації законодавства, розвитку інфраструктури та підвищенні якості життя своїх громадян.

2 АНАЛІЗ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ ЧЛЕНСТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

2.1. Вплив членства в ЄС на Польщу

Після вступу Польщі до ЄС, поляки швидко адаптувалися і почали активно використовувати нові можливості. Польські підприємства стали конкурентоздатними на єдиному ринку, працівники скористалися можливістю працювати в інших країнах ЄС, студенти подалися на стипендії ЄС, а громадяни почали безперешкодно перетинати кордони як повноправні члени Шенгенської зони. Реформи, спрямовані на досягнення стандартів ЄС, сприяли модернізації країни. За перші 10 років після вступу, було створено два мільйони нових робочих місць: працевлаштовано представників усіх соціальних груп, включаючи працевлаштування економічно неактивних осіб. Економічне зростання значно покращило добробут населення: з 2005 по 2012 роки кількість людей на межі бідності зменшилася на 7 мільйонів, з яких 1,3 мільйона були виведені з бідності.

У перші роки членства Польща зазнала значного інвестиційного та споживчого буму, що призвело до структурних змін в економіці. Частка послуг у ВВП зросла, тоді як частка сільського господарства знизилася. Продуктивність підвищилася завдяки технічному прогресу та посиленню конкуренції на внутрішньому ринку. Країна побачила приплив прямих іноземних інвестицій, збільшення виробництва продукції з високим та середнім ступенем переробки, а також зростання частки Польщі у світовій торгівлі.

Лібералізація повітряних перевезень сприяла динамічному розвитку авіаційного руху: з 2004 по 2013 роки польські аеропорти обслужили 185 мільйонів пасажирів. Впровадження законодавства ЄС в Польщі призвело до чотирикратного зниження тарифів на телефонний роумінг та роумінг даних.

Польща стала великим будівельним майданчиком, а кошти ЄС значно прискорили модернізацію країни. За перші десять років загальний обсяг інвестицій зріс на 75% [10].

Польща є однією з лідерів цифрової Європи. Завдяки цифровій трансформації вона стала передовою країною в наданні онлайн-послуг у Європі. За останні роки значний акцент було зроблено на розвиток цифрової передачі даних і розширення мережі по всій країні. Технологічне відставання Польщі від Західних країн у попередні десятиліття виявилось перевагою: країна уникла проміжних етапів й упродовж останніх років одразу почала інвестувати в найсучаснішу цифрову інфраструктуру, включаючи оптоволоконний зв'язок. Під час пандемії передача даних у польському сегменті інтернету зросла на 30-40%, і завдяки швидкісному інтернету компаніям, таким як Netflix і YouTube, на відміну від решти країн Заходу, Польщі не довелося знижувати якість відео, аби зменшити трафік. Цифрова трансформація Польщі сприяє залученню серйозних гравців у цій сфері. Цього року американські компанії Microsoft і Google підтвердили багатомільярдні інвестиції в розвиток цифрових проєктів у Польщі. Польща стала європейським хабом телекомунікаційних та інформаційних послуг, які замовляють з різних країн Європи та світу. Ринок цифрових послуг генерує третину доходів до державного бюджету [21].

З точки зору інвестицій в інфраструктуру, Польща була найбільшим бенефіціаром фондів ЄС у 2007-2013 та 2014-2020 рр., отримавши 102 млрд євро та 106 млрд євро коштів, відповідно, за кожен період. В майбутньому Польща продовжить отримувати чисті кошти ЄС у розмірі близько 0,8% ВВП. Сектори будівництва та нерухомості перебувають на підйомі завдяки інфраструктурним проєктам, а також зростаючій діловій активності та розширенню глобальних сервісних центрів у Польщі, оскільки такі міжнародні компанії, як IBM, Citi Group, Credit Swiss, Capgemini, перенесли частину своїх операцій до Польщі. Дохідність у секторі нерухомості знизилася до рекордно низьких 5%, і спостерігається збільшення обсягів угод на купівлю бізнес-офісних хмарочосів до 400-600 млн євро з дохідністю на рівні або навіть нижче 5%, що наближається до західноєвропейських рівнів. Кілька компаній, що котируються на Варшавській фондовій біржі, отримують вигоду від цих можливостей і демонструють

зростаючі високі двозначні дивідендні виплати та збільшення доходів від оренди [22].

В останні роки Польща стала магнітом для масових іноземних інвестицій. Яскравими прикладами є інвестиції Intel у розмірі 20 мільярдів злотих у завод напівпровідників поблизу Вроцлава та інвестиції LG Energy Solution у розмірі мільярда злотих у найбільший в Європі завод з виробництва акумуляторів для електромобілів. Крім того, такі світові технологічні гіганти, як Microsoft і Google, зробили значні інвестиції, створивши у Варшаві центри обробки даних і офісні комплекси, відповідно, у Варшаві. Ці інвестиції відображають впевненість світової бізнес-спільноти в економічній стабільності та потенціалі зростання Польщі.

Свідченням зростання та розвитку Польщі є те, що вона посіла друге місце в рейтингу якості життя за версією Євростату. Це досягнення підкреслює значне покращення рівня життя, охорони здоров'я, освіти та загального добробуту її громадян. Воно відображає позитивний вплив економічного зростання не лише на макроекономічні показники, але й на повсякденне життя людей, демонструючи Польщу як країну, яка збалансовує економічний розвиток із соціальним прогресом [23].

Наразі Польща вважається однією із країн Європи, яка розвивається найдинамічніше. Польща залишається лідером економічного зростання в Європі, але без членства Польщі в Європейському Союзі не відбулося б польського економічного дива, "найбільшого в тисячолітній історії" країни. Стрімке зростання економіки Польща спостерігалось протягом 2022-2023 років. Економісти вважають, що значною мірою цей результат був зумовлений напливом біженців з охопленої війною України. Через, що вперше за понад 40 років річний ВВП Польщі зріс більше, ніж ВВП Китаю [24].

Багато показників свідчать про те, що Польща була найбільшим бенефіціаром членства в ЄС серед усіх постсоціалістичних країн.

Реальний ВВП Польщі – показник економічного виробництва, скоригований на зміну цін – подвоївся між 2004 і 2022 роками. Це більше, ніж у будь-якій іншій

країні Центральної та Східної Європи, що приєдналася до ЄС. Серед них Румунія зафіксувала друге за темпами зростання – 80%. Тим часом у сусідніх з Польщею Словаччині, Литві та Чехії зростання становило 78%, 74% та 51% відповідно. За цей же період ВВП ЄС в цілому зріс на 27%. В усьому ЄС лише Мальта та Ірландія, з їх пільговими податками для глобальних корпорацій, демонстрували більш швидке зростання за цей період. У період з 2004 по 2022 рік ВВП Мальти зріс майже на 200%, тоді як ВВП Ірландії – на 185%.

За останні два десятиліття додана вартість у секторах інформаційно-комунікаційних та бізнес-послуг для компаній у Польщі зросла в 3 рази, що є четвертим та третім найшвидшими темпами зростання в ЄС відповідно.

Тим часом, додана вартість у секторі фінансових послуг Польщі зросла у 2,9 рази, що є другим найшвидшим показником в ЄС, а в секторі промислового виробництва – у 2,8 рази, що є найшвидшим показником в ЄС.

За винятком вищезгаданої Ірландії та найменших економік ЄС (Люксембург, Мальта та Кіпр), Польща увійшла до трійки лідерів ЄС за масштабами зростання з 2004 року у восьми великих секторах економіки.

Польща також найбільше просунулася в рейтингу експортерів ЄС. Частка Польщі в загальному експорті країн ЄС зросла на 3,1 відсоткових пункти в період з 2004 по 2022 рік, порівняно зі зростанням на 1,5 п.п. і 0,8 п.п., зафіксованим у її південних сусідів – Чехії та Словаччини.

Членство в ЄС дозволило польській економіці зростати швидше, ніж у південних країнах єврозони, таких як Іспанія. У 2021 році вона випередила Португалію за показником ВВП на душу населення, враховуючи різницю в рівні цін між країнами [25].

Після вступу в ЄС Польща добре розвивалася в багатьох сферах і навіть змогла випередити в розвитку інші країни з якими вступила в ЄС в один рік, що свідчить про те, що країна змогла використати по максимуму можливості, які отримала від вступу в Європейський Союз.

2.2. Дослідження економічного розвитку Польщі

Після вступу до ЄС Польща отримала безліч вигод і яскравим прикладом цього може послугувати зміна макроекономічних показників Польщі до та після вступу в ЄС, таких як ВВП (рис. 2.1). Розглянемо діапазон років до вступу з 1999 по 2003 та після – з 2004 по 2008, а також розглянемо ВВП Польщі за останні п'ять років.

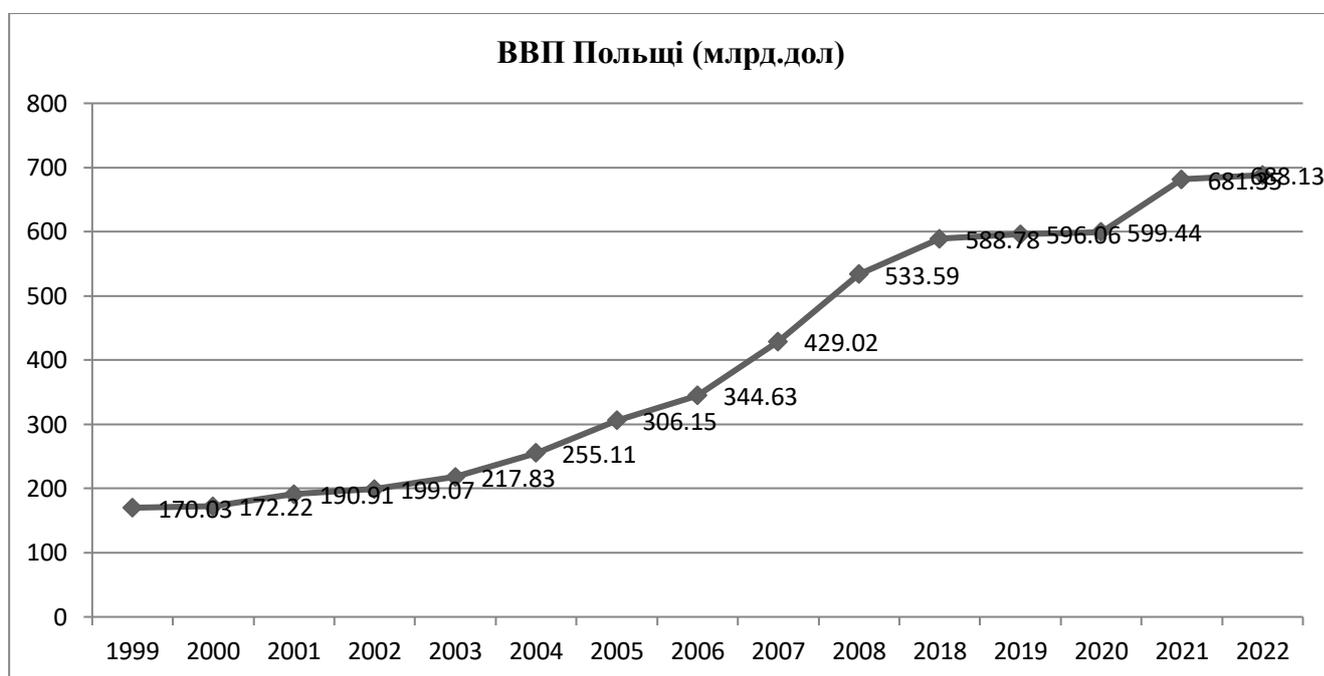

Рисунок 2.1 – Динаміка росту ВВП Польщі за 1999-2008 та 2018-2022 роки [26].

Як бачимо вище на рисунку 2.1 ВВП Польщі до вступу в ЄС повільно зростало, однак після вступу ми бачимо досить значне зростання, особливо в 2007 та 2008 роках, коли порівняно з минулим роком ВВП зростає аж на 100 млрд. дол. За останні 5 років ВВП Польщі продовжує повільно зростати, а в 2021 ми знову бачимо різкий скачок вгору, майже на 100 млрд. дол.

Розглянемо на ВВП на душу населення Польщі нижче на рисунку 2.2 Проміжки часу візьмемо ті самі, що і використовували для ВВП.

Рисунок 2.2 – Динаміка росту ВВП на душу населення Польщі за 1999-2008 та 2018-2022 роки [27].

Як бачимо вище на рисунку 2.2 ВВП на душу населення Польщі до вступу в ЄС повільно зростало, однак після вступу ми бачимо досить стрімке зростання. З 2018 по 2020 рік ВВП на душу населення дуже повільно зростає, а в 2021 ми знову бачимо значне підвищення показника і подальше його зростання.

Тепер розглянемо як змінювався експорт та імпорт Польщі до та після вступу в ЄС (рис. 2.3). Проміжки часу візьмемо ті самі, що і використовували для ВВП.

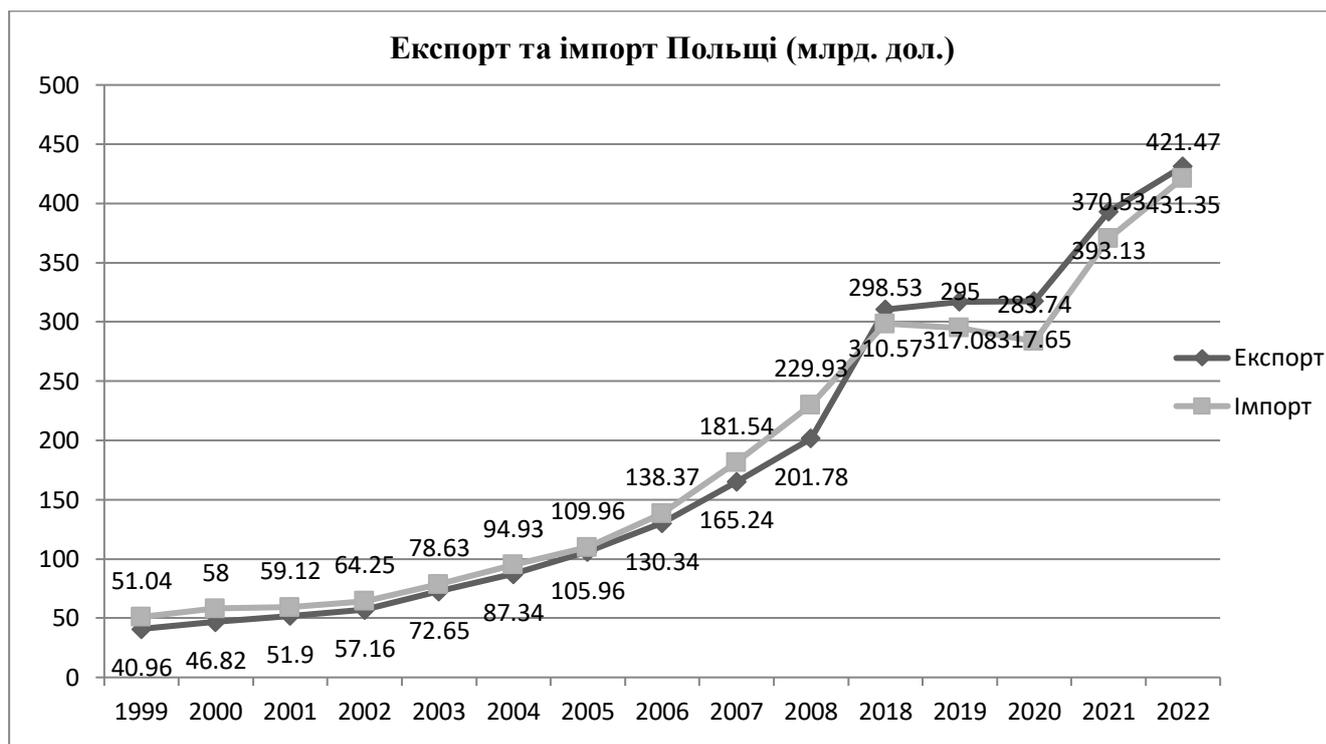

Рисунок 2.3 – Динаміка росту експорту та імпорту Польщі за 1999-2008 та 2018-2022 роки [28,29].

Як бачимо вище на рисунку 2.3 експорт та імпорт Польщі до вступу в ЄС повільно зростає, однак після вступу ми бачимо досить значне зростання, а також ми бачимо те, що з 1999 по 2008 рік імпорт перевищував експорт, що не є досить гарним показником. За останні 5 років експорт Польщі продовжує зростати, у той час як імпорт спочатку зростає, а в 2019 та 2020 роках почав знижуватися, а потім знову зростає. Також ми бачимо, що в період з 2018-2022 роки експорт Польщі перевищував імпорт, що свідчить про гарну динаміку розвитку економіки Польщі.

Основні категорії експорту складають пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них; реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої, їх частини; меблі; засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання; електричні машини і обладнання. Основні категорії імпорту складають мінеральні палива; реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої, їх частини; електричні машини і обладнання; засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання; пластмаси, полімерні матеріали та

вироби з них. Основними торговельними партнерами Польщі є інші країни ЄС, на які припадає близько 55 % обсягу імпорту країни. На другому місці - Китай з часткою 15% імпорту [30].

Польща є однією з найменш постраждалих країн від пандемії, хоча карантинні заходи, які вона запроваджувала були схожими до тих, що вводили інші країни. ВВП Польщі за другий квартал 2020 року впав на 8,9%, що є рекордним показником для країни, але все ж суттєво меншим, ніж 13,8% у Франції чи 20,4% у Британії. Експорт за січень-липень знизився на 6%, імпорт – на 10%, але в той же час торговельний баланс став додатнім і становив 5,6 млрд євро, тоді як минулого року відповідний показник становив – 0,2 млрд євро. Тобто через те, що імпорт впав більше, ніж експорт, країна змогла поповнити свій бюджет завдяки товарам і послугам, проданим закордон. Загалом, річне падіння економіки для Польщі передбачали на рівні приблизно 4,6%, в той час як середній прогноз для Єврозони становив 8,7%. Експерти з варшавського аналітичного центру Polityka Insight пояснювали це доброю диверсифікацією польської економіки, вона не залежить надмірно від якогось одного сектору чи від експорту, і в неї великий внутрішній ринок. Також у країні розвинутий сектор цифрових послуг, а попит на такі сервіси помітно зріс у Європі за перше півріччя, коли частка населення континенту, що користується ними, зросла з 81% до 94% [31].

Як бачимо економічний розвиток Польщі після вступу в ЄС значно покращився, ми можемо спостерігати значний стрибок у розвитку і неймовірні результати в покращенні показників, а також є досить добре те, що Польща майже не постраждала від Коронакризи.

2.3. Відносини Польщі-України

24 серпня 1991 року був ухвалений Акт проголошення незалежності України, і Польща стала першою країною, яка визнала цю незалежність. 18 травня

1992 року був підписаний Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво, а у жовтні 1991 року — Угода про торгівлю та економічне співробітництво [32].

Процес розвитку відносин України з Республікою Польща можна умовно поділити на три періоди:

1992-1993 рр. – встановлення контактів та «відкриття» України для польської політичної еліти та суспільства, підписання перших двосторонніх документів. У лютому 1993 року була підписана угода про військову співпрацю, а в серпні 1993 року Польща заявила про пріоритетність партнерства з Україною у зовнішній політиці. Також проводилося спільне вивчення потенційних можливостей для співробітництва між Україною та Польщею;

1993-1999 рр. – виведення двосторонніх відносин на рівень стратегічного партнерства. В декларації з березня 1994 року підтверджено, що польсько-українські відносини мають характер тісного партнерства. У серпні 1994 р. Прем'єри обох країн підписали спільну «Декларацію про принципи та напрями партнерства й співробітництва у сфері торгово-економічних зв'язків». У травні 1997 р. Президенти Польщі та України підписали Спільну заяву Про порозуміння і єднання, в якій вшановували пам'ять жертв польсько-українських конфліктів;

З 1999 року до сьогодні – розвиток стратегічного партнерства на основі національних інтересів обох країн. Польща є важливим союзником України у міжнародних організаціях та регіональних об'єднаннях. Як держава-член ЄС і НАТО, Польща підтримує євроінтеграційні та євроатлантичні прагнення України, постійно акцентує увагу на необхідності збереження політики «відкритих дверей» для нових країн-членів, є одним з найбільших контрибуторів СММ ОБСЄ в Україні. Україна та Польща активно співпрацюють у сфері енергетичної безпеки, кібербезпеки, військово-технічній галузі та обороні. Позитивною є тенденція у нарощенні обсягів двосторонньої торгівлі. Активно розвивається міжрегіональне співробітництво, а також співпраця у сфері освіти, науки, культури, молодіжних обмінів. У липні 2020 року Україна спільно з Республікою Польща та Литовською Республікою утворили регіональний формат – «Люблінський трикутник».

Прикладом успішної співпраці наших країн є діяльність ЛІТПОЛУКРБРИГУ ім. князя Костянтина Острозького [32,33].

Основою польсько-української економічної співпраці є угоди між ЄС та Україною, а також двосторонні угоди. Основний правовий акт, який регулює відносини між ЄС та Україною, – Угода про партнерство та співробітництво, підписана у 1994 році. У 2004 році було підписано додатковий протокол, який поширив положення угоди на нові країни-члени ЄС. 27 червня 2014 року Президент України Петро Порошенко підписав Угоду про асоціацію з Європейським Союзом та його державами-членами, яка включає Угоду про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі (ПВЗВТ). 1 червня 2022 року, під час польсько-українських міжурядових консультацій у Києві, було підписано Угоду про економічне співробітництво у сфері інструментів підтримки торгівлі між Україною та Польщею [34].

У 2020 році товарообіг між Польщею та Україною становив 8,3 млрд доларів США. Після кризи 2014-2015 років він демонстрував тенденцію до зростання, збільшившись на понад 50% у 2016-2019 роках. З польського боку торговельний баланс позитивний. У 2019 році Україна посіла 8 місце серед країн із найбільшим позитивним сальдо торгівлі в Польщі. За результатами січня-жовтня 2023 року товарообіг між Україною та Польщею склав 9 526,3 млн дол. США, що на 4,3% або на 432,1 млн дол. США менше обсягів торгівлі товарами за відповідний період 2022 року. Обсяг експорту українських товарів до Польщі склав 4 077,3 млн дол. США та зменшився на 27,9% у порівнянні з відповідним періодом 2022 року, обсяг імпорту збільшився на 26,6% та склав 5 449,0 млн дол. США. Торговельне сальдо за цей період було негативним для України і склало 1 371,7 млн доларів США. У структурі експорту українських товарів до Польщі переважають поставки: чорних металів (23,2%); жирів та олій тваринного або рослинного походження (12,2%); руди, шлаків і золи (7,6%); залишків і відходів харчової промисловості (7,4%); деревини і виробів з деревини (6,2%). У структурі імпорту польських товарів домінують поставки: палив мінеральних; нафти і продуктів її перегонки (20,3%); засобів наземного транспорту крім залізничного

(10,1%); пластмас, полімерних матеріалів (7,3%); добрив (6,2%); реакторів ядерних, котлів, машин (6,2%) [34,35].

У 2020 році Польща посіла 10 місце серед найбільших іноземних інвесторів в Україні з інвестиціями на суму 712 млн доларів. В основному вони зосереджені у фінансовому, страховому та промисловому секторах. Однак у цьому ж році спостерігався відтік інвестицій (крім вкладень у боргові фінансові інструменти) на суму 508,9 млн доларів США. Проблемою для польських інвесторів є протекціоністська практика України. У 2020 році на польському ринку діяло 16,5 тисяч компаній, у яких хоча б один співвласник був громадянином України або українською юридичною особою, що складає 17% всіх підприємств з іноземним капіталом у Польщі. На ринку України працюють 1,2 тис. польських компаній [34].

Як бачимо торгівельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею знизлося, що є не дуже хорошим показником, також знижується експорт, а імпорт збільшується, що показує погану динаміку.

Щодо відношення Польщі до війни в Україні, то вона є однією з найперших країн, які засудили російську агресію і почали нам допомагати. З 2014 року Польща рішуче виступала на всіх міжнародних платформах, закликаючи посилити тиск на росію для відновлення територіальної цілісності України в її міжнародно визнаних кордонах. Війна, розпочата росією 24 лютого 2022 року, ще більше об'єднала представників усіх політичних партій та сил Польщі у всебічній підтримці України.

На міжнародній арені Польща наполягає на необхідності посилення тиску міжнародної спільноти на росію для негайного припинення війни та відновлення територіальної цілісності України. Варшава активно використовує двосторонні та багатосторонні інструменти впливу, щоб підтримати Україну. Польське керівництво під час двосторонніх зустрічей, а також у рамках ЄС, НАТО та інших міжнародних організацій, постійно підкреслює необхідність посилення санкцій проти РФ, надання Україні військової, фінансової та гуманітарної допомоги. Також вона проводить досить активну кампанію на підтримку членства України в

Європейському Союзу та докладає значні зусилля для якнайшвидшого приєднання України до НАТО. Також Польща є активним учасником Міжнародної кримської платформи. Польща рішуче підтримує Формулу Миру Президента Володимира Зеленського, яка є цілісним планом припинення російської агресії та забезпечення глобальної безпеки. Польща входить до Основної групи країн, що працюють над створенням Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України, щоб притягнути російське керівництво до відповідальності. Разом з Європейською Комісією Польща відіграє ключову роль у зусиллях повернути всіх незаконно депортованих росією українських дітей [33].

З початку повномасштабного вторгнення у 2022 році громадяни Польщі вийшли на численні протести проти російського вторгнення в Україну, а також Польща прийняла на себе більшу частину українських біженців. Польща передала Україні гаубиці Krab, а також танки радянського зразка та польської модифікації PT-91 Twardy, а також протитанкову зброю, боєприпаси та амуніцію для українських військових. 16 травня 2023 року Уряд Польщі призначив Урядову уповноважену з питань польсько-українського співробітництва в галузі розвитку Ядвігу Емілевич. У День Незалежності України, який відзначався 24 серпня 2023 року, національні банки України та Польщі разом увели в обіг пам'ятні монети зі спільного набору «Дружба та братство — найбільше багатство», який складається з двох срібних пам'ятних монет номіналом 10 гривень та 10 злотих і присвячений партнерству двох країн [36].

У листопаді 2023 року відносини України з Польщею погіршилися через блокування кордону з боку Польщі. Організатори польських протестів вимагали повернення до практики видачі дозволів для українських вантажоперевізників і зменшення їх кількості до довоєнного рівня. Це сталося через те, що після російського вторгнення 24 лютого 2022 року Україна втратила можливість перевезення товарів авіаційним і морським шляхом. Для підтримки економіки та оборони Україна в травні-червні 2022 року домовилася з ЄС про тимчасову лібералізацію торговельних відносин, включаючи скасування мит і транспортний безвіз. Спочатку блокада була лише на трьох пунктах пропуску, але далі

розповсюджувалася на інші. Пропускна спроможність становила лише одну вантажівку на годину через, що багато вантажівок стояли на дорозі годинами. Весь цей час пункти пропуску то розблоковувалися то знову блокувалися доки 20 лютого 2024 року була повна блокада всіх пунктів пропуску, зокрема, біля пункту Медика-Шегині польські протестувальники навіть висипали зерно з вантажного вагона. У відповідь українські перевізники заблокували пункти пропуску Рава-Руська, Шегині та Краковець, не дозволяючи польським водіям об'їжджати черги. Українські перевізники розмістили на власних вантажівках плакати з написами англійською та українською мовами: «Блокада України — зрада європейських цінностей», «Втратить Україна — втрачатиме Польща», «Стоп блокаді на кордонах» та «Зніміть блокаду — поверніть українських водіїв додому». 22 лютого 2024 року Президент Польщі Анджей Дуда заявив про підтримку ініціативи Президента України Володимира Зеленського щодо проведення зустрічі на кордоні між двома країнами на рівні урядів для вирішення проблеми з блокадою пунктів пропуску. Однак, канцелярія Дуди запропонувала інші місця для зустрічі, такі як Варшава, Жешув або Люблін з міркувань безпеки. Блокада тривала аж до 29 квітня 2024 року, після чого польські фермери розблокували контрольний пункт Рава-Руська – Гребенне на кордоні з Польщею для руху вантажівок. Вантажівки тепер проходять кордон у звичайному режимі, але з зерновими культурами дозволено слідувати по території Польщі виключно в режимі транзиту. Польща зафіксувала наймасштабніше пошкодження українського зерна з моменту початку фермерських протестів — було пошкоджено загалом 160 тонн зерна. Блокада порушила логістику як сільськогосподарського сектору, так і всієї економіки, завдавши збитків понад 24,8 мільйона євро [37].

Отже відносини Польщі та України починалися досить добре та дружньо, ми досить успішно співпрацювали у багатьох сферах, а також отримуємо значну допомогу під час війни з росією . На даний момент ми можемо спостерігати кризу у наших стосунках через зниження торгівлі, а також через блокаду кордону, яка ніби закінчилася, але все одно погіршила відносини між двома країнами.

ВИСНОВКИ

Польща є однією з найуспішніших країн-членів Європейського Союзу і її приклад шляху та членства в ЄС може послугувати гарним прикладом для України.

Ми дізналися, що Європейський Союз - економічний і політичний союз, що об'єднує 27 незалежних держав-членів, що розташовані в Європі, а також те, що для вступу до Євросоюзу країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям. Розглянули характерні риси організаційної структури ЄС та детально розглянули сім головних інституцій ЄС: Європейський парламент, Європейська рада, Рада Європейського Союзу, Європейська комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський центральний банк та Європейський суд аудиторів.

Досліджуючи ЄС ми дізналися, що він відомий багатьма перевагами, які охоплюють економічні, політичні та соціокультурні аспекти. Ми розглянули ці переваги на прикладі трьох країн: Франції, Ірландії та Чехії. Основними перевагами від членства в ЄС є мир, безпека, політична стабільність, свобода для громадян жити, навчатися чи працювати будь-де в ЄС, доступ до єдиного ринку, збільшення інвестицій, покращання економіки та вищий рівень життя.

Ми розглянули шлях Польщі до членства в Європейському Союзі і виявили, що він був довгим і складним процесом, який почався ще в 1988 році. Польща подала заявку на вступ до ЄС у 1994 році і стала повноправним членом у 2004 році після серії реформ, спрямованих на гармонізацію її законодавства з нормами ЄС, структурну модернізацію економіки та зміцнення демократичних інститутів. Вона отримала безліч вигод від членства в ЄС тому, що змогла правильно скористатися можливостями які отримала. Вона добре розвивається в багатьох сферах, а найбільше в економічній.

Ми проаналізували макроекономічні показники Польщі такі як ВВП та експорт та імпорт і виявили, що після вступу в ЄС всі показники зросли і досить сильно і продовжують зростати і зараз. Польща є країною, яка розвивається

найбільше порівняно з іншими країнами, які вступили в ЄС в тому ж році, а це показує наскільки великим є успіх Польщі як члена ЄС.

Також ми дослідили відносини України з Польщею і визначили, що вони починалися досить дружньо та успішно, дві країни досить тісно співпрацювали в багатьох сферах, але в 2023 році ми можемо спостерігати зниження торгівлі. Після повномасштабного вторгнення росії в Україну в 2022 році Польща підтримала Україну і продовжує надавати підтримку. Наразі відносини двох країн дещо погіршилися через блокування кордону.

Досвід Польщі може бути корисним для України, яка є кандидатом на вступ в Європейський Союз. Важливо посилити боротьбу з корупцією та забезпечення прозорості уряду, також важливо забезпечити широку підтримку серед населення через інформування та залучення громадськості до процесу інтеграції. Україна є багато в чому схожою з Польщею, тому після вступу до ЄС ми можемо повторити значний прорив та успіх Польщі. Для цього потрібно продовжувати свій шлях до ЄС, а після вступу використати всі вигоди та можливості, які ми отримуємо по максимуму, завдяки чому країна стане більш успішною на міжнародній арені. Україна зробила значний прогрес у напрямку інтеграції до Європейського Союзу підписавши Угоду про асоціацію з ЄС і отримавши статус кандидата в ЄС. Членство в ЄС забезпечило б Україні тіснішу політичну та економічну інтеграцію з іншими країнами-членами, сприяючи стабільності та безпеці. Також Україна отримала б безперешкодний доступ до великого єдиного ринку ЄС, що могло б сприяти зростанню торгівлі та інвестицій та українці мали б можливість вільно працювати та переміщатися в межах ЄС, що сприяло б культурному обміну та особистісному розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейський Союз. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейський_Союз#Історія (дата звернення: 03.04.2024).
2. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ. Головна – Роменська центральна міська бібліотека для дорослих імені Бориса Антоненка-Давидовича. URL: <http://romny-bibl.edukit.sumy.ua/Files/downloadcenter/es.pdf> (дата звернення: 04.04.2024).
3. Організаційна структура Європейського Союзу. Рівненська міська рада. URL: <https://rivnerada.gov.ua/portal/view-content/7221> (дата звернення: 05.04.2024).
4. Інституції Європейського Союзу. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інституції_Європейського_Союзу (дата звернення: 06.04.2024).
5. Рада Європейського Союзу (Рада міністрів ЄС). Goethe-Institut | Sprache. Kultur.Deutschland. URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/prj/eur/nst/uni/ukindex.htm> (дата звернення: 07.04.2024).
6. Європейський суд. Goethe-Institut | Sprache. Kultur. Deutschland. URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/prj/eur/nst/ger/ukindex.htm> (дата звернення: 08.04.2024).
7. Європейська рахункова палата. Goethe-Institut | Sprache. Kultur. Deutschland. URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/prj/eur/nst/rec/ukindex.htm> (дата звернення: 09.04.2024).
8. Європейський суд аудиторів. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейський_суд_аудиторів (дата звернення: 10.04.2024).
9. France in the EU. Coolgeography.co.uk.
URL: https://www.coolgeography.co.uk/9/France/EU/France_EU.htm#:~:text=Being%20in%20the%20EU%20also,helps%20out%20in%20developing%20farming (дата звернення: 12.04.2024).

10. Вступ України до ЄС: переваги для громадян та бізнесу | ЮРЛІГА.
URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/211004_vstup-ukrani-do-s-perevagi-dlya-gromadyan-ta-bznesu (дата звернення: 15.04.2024).

11. What has the EU done for... France?. Thinking Faith: The online journal of the Jesuits in Britain. URL: <https://www.thinkingfaith.org/articles/what-has-eu-done-france> (дата звернення: 16.04.2024).

12. Benefits of EU membership for Ireland. European Commission.
URL: https://ireland.representation.ec.europa.eu/about-us/benefits-eu-membership-ireland_en#:~:text=As%20EU%20citizens,%20Irish%20people,other%20social%20and%20tax%20advantages (дата звернення: 17.04.2024).

13. Standing Up for the EU in the Czech Republic. Open Society Foundations.
URL: <https://www.opensocietyfoundations.org/voices/standing-eu-czech-republic> (дата звернення: 18.04.2024).

14. Польща в Європейському Союзі. Вікіпедія.
URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Польща_в_Європейському_Союзі#Ранні_відносини_між_Польщею_та_ЄС_\(1988–1993\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Польща_в_Європейському_Союзі#Ранні_відносини_між_Польщею_та_ЄС_(1988–1993)) (дата звернення: 23.04.2024).

15. План Бальцеровича. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD_%D0%91%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%B0#:~:text=%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%20%D0%91%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%B0%20 (дата звернення: 19.04.2024).

16. Шоковий досвід. Чим відомий Бальцерович, який представлятиме Порошенка в уряді. espresso.tv. URL: https://espresso.tv/article/2016/04/22/shokovyj_dosvid_balcerovych (дата звернення: 21.04.2024).

17. Contributors to Wikimedia projects. Poland in the European Union. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Poland_in_the_European_Union (дата звернення: 24.04.2024).

18. Contributors to Wikimedia projects. Instrument for Pre-Accession Assistance. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Instrument_for_Pre-Accession_Assistance (дата звернення: 25.04.2024).

19. Бойчук Д.С, Гой А.В. ПРОЦЕДУРА ВСТУПУ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ІСТОРИЧНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 11. С. 786–788. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/199> (дата звернення: 27.04.2024).

20. Інтеграція Польщі до Європейського Союзу (1989-2004 рр.). Всеукраїнська Експертна Мережа. URL: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=29114#:~:text=У%20самій%20Польщі%20в%20червні,Польща%20стає%20офіційно%20 (дата звернення: 28.04.2024).

21. У чому секрет економічного успіху Польщі в період коронакризи. Волинські новини. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/u-chomu-sekret-ekonomichnoho-uspikhu-polshchi-v-period-koronakryzy/> (дата звернення: 29.04.2024).

22. Poland's golden age of growth. Welcome to East Capital. URL: <https://www.eastcapital.com/insights/polands-golden-age-of-growth> (дата звернення: 30.04.2024).

23. Poland's Transformation Success Story. International removals Leeds | Manchester | Bright Removals Ltd. URL: <https://brightremovals.com/article/6-success-story-of-poland> (дата звернення: 05.05.2024).

24. "Золоті часи". Польща переживає масштабне й стрімке економічне диво: у чому причина успіху. Texty.org.ua. URL: <https://texty.org.ua/fragments/109854/zoloti-chasy-polsha-perezhyvaye-masshtabne-j-strimke-ekonomichne-dyvo-u-chomu-prychyna-uspihu/> (дата звернення: 07.05.2024).

25. Poland biggest beneficiary of EU membership among eastern member states, finds study. Notes From Poland. URL: <https://notesfrompoland.com/2024/04/03/poland-biggest-beneficiary-of-eu-membership-among-eastern-member-states-finds->

[study/#:~:text=Over%20that%20period,%20its%20economy,that%20have%20joined%20the%20EU](#) (дата звернення: 08.05.2024).

26. GDP (current US\$). DataBank | The World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.CD&country=> (дата звернення: 09.05.2024).

27. GDP per capita (current US\$). DataBank | The World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.CD&country=> (дата звернення: 10.05.2024).

28. Exports of goods and services (current US\$). DataBank | The World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.CD&country=> (дата звернення: 12.05.2024).

29. Imports of goods and services (current US\$). DataBank | The World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.CD&country=> (дата звернення: 15.05.2024).

30. Польща. Дія.Бізнес. URL: <https://export.gov.ua/country/103-polshcha> (дата звернення: 16.05.2024).

31. Економічне диво під час Covid-19. Як пережила пів року пандемії Польща. URL: https://tvoemisto.tv/exclusive/blagopoluchna_polshcha_yak_perezhylo_pivroku_pandemii_nayblyzhcha_susidka_ukrainy_113402.html (дата звернення: 17.05.2024).

32. Україна – Польща в Україні. Gov.pl. URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/ukraine> (дата звернення: 18.05.2024).

33. Політичні відносини між Україною та Польщею. mfa.gov.ua. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/228-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 20.05.2024).

34. Польсько-українські економічні відносини. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Польсько-українські_економічні_відносини#:~:text=1%20червня%202022%20року%20під,8,3%20млрд%20доларів%20США. (дата звернення: 21.05.2024).

35. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею. mfa.gov.ua. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polysheju> (дата звернення: 23.05.2024).

36. Українсько-польські відносини. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Українсько-польські_відносини (дата звернення: 24.05.2024).

37. Блокада українсько-польського кордону. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Блокада_українсько-польського_кордону (дата звернення: 25.05.2024).

38. Poland and Ukraine - Thirty Years of Partnership and Friendship. Gov.pl. URL: <https://www.gov.pl/web/southafrica/poland-and-ukraine---thirty-years-of-partnership-and-friendship> (дата звернення: 25.06.2024).

39. Poland in the European Union. 20 Years of Membership: Experiences and Forecasts. Report 2024. GazetaSGH. URL: <https://gazeta.sgh.waw.pl/en/sgh-magazine/poland-european-union-20-years-membership-experiences-and-forecasts-report-2024> (дата звернення: 25.06.2024).

40. Building Europe: Poland's experience of joining the European Union and lessons for Ukraine. EU NEIGHBOURS east. URL: <https://euneighbourseast.eu/young-european-ambassadors/blog/building-europe-polands-experience-of-joining-the-european-union-and-lessons-for-ukraine/> (дата звернення: 25.06.2024).